

Ik, burger!

Door Nanne van Poll, secretaris CRR

In aanloop naar de verkiezingen van maart kan ik u de speelfilm 'I, Daniel Blake' van de Britse regisseur Ken Loach van harte aanbevelen.

Niet alleen omdat de regisseur een aardige, beschaafde man is, want ik sprak hem tijdens mijn stage over het te organiseren retrospectief over zijn oeuvre, maar ook omdat hij sociale thema's niet schuwt. Armoede, sociale uitsluiting, vernedering, financiële ongelijkheid –sinds jaren bouwt hij aan een omvangrijke collectie, waarvan de onderwerpen sinds de liberalisering, marktwerking en globalisering een onuitputtelijke bron van treurige, maar waarheidsgetrouwe verhalen zijn geworden.

Waar een vorige film 'The Angels' Share' (2012) nog hoop voor de tewerkgestelde uitkeringsgerechtigde bood, gaat 'I, Daniel Blake' in op de uitzichtloosheid, vernedering, stigmatisering, angst, onzekerheid en het continue gebrek aan empathie van ambtenaren, die Daniel en Katie voortdurend ervaren. Het plot kan net zo goed in Duitsland, Spanje of Nederland spelen. Om met de woorden van Rutte te spreken: "er is iets aan de hand met ons land".¹

Inderdaad, want overal waait die negatieve (neo)-liberale wind die werkzoekende uitkeringsgerechtigden weg zet als lui lakken, profiteurs, cliënten, klanten, nietsnutten of labbekakken. Alleen met een stok doen ze iets en die stok wordt ook op Daniel en Katie toegepast – met alle desastreuze gevolgen van dien. *We* zijn geen profiteurs, en al helemaal geen klant bij de overheid, maar we zijn burgers met rechten, hoewel die door de medewerkers van sociale dienst en het UWV nooit worden genoemd. De plichten daarentegen krijg je wel constant te horen. Over "armzalig gedrag" gesproken.² Ook in Nederland moet je weken wachten voordat je aanvraag voor uitkering in behandeling wordt genomen, en moet je eerst verplicht de zinloze en vernederende *solicitatietrainingen* doorlopen. Alles is geautomatiseerd, maar niet iedereen kan een pc, internetverbinding, printer betalen en/of mee omgaan, waardoor een grote groep buiten deze *dienstverlening* valt. De veelgehoorde *oplossing* van de overheid: ga maar naar familie, burens of vrienden en vul daar op de computer het digitale formulier in! Lekker makkelijk, alles afschuiven op anderen, maar als je als uitkeringsgerechtigde bij een ander moet inwonen omdat je de primaire levensbehoefte 'wonen' niet kunt opbrengen, wordt je juist wel gestraft, want dat mag weer niet! Wat is het nu met die statelijke ambivalentie? Aan de ene kant wordt je gedwongen *hulp* te zoeken, maar aan de andere kant wordt je financieel gestraft voor die *hulp*.

Uit de film blijkt duidelijk hoe de optimistische Daniel, een "mens van goede wil", door het ambtelijke, negatieve systeem langzaam maar zeker kapot wordt gemaakt.³

De voortdurende dreiging met sancties als de toon zogenaamd niet bevalt en als de opdrachten niet naar believen zijn uitgevoerd, het voortdurende gebrek aan echte hulp en ondersteuning, en het voortdurende afkatten zorgen ervoor dat zijn levenslust en vertrouwen wegvloeien. De onbereikbaarheid, het niet regelen van een bezwaar – allemaal bekende tactieken van de uitkeringsinstanties om de mensen het leven zo zuur mogelijk te maken.

---

¹ Uit de persoonlijke advertentie van Mark Rutte in de Volkskrant van 23 januari 2017.

² Idem.

³ Idem.

De sociale dienst en UWV als *dementors*: ze zuigen al het leven uit je.⁴ Helaas maar al te herkenbaar voor de ervaringsdeskundigen!

Ik zou voor willen stellen om in plaats van te openen met een bede, de eerstvolgende vergadering, in de Eerste en Tweede Kamer, in provinciale staten én op elk gemeentehuis, te beginnen met de vertoning "I, Daniel Blake". Verplichte kost dus, totdat de realiteit en de ongewenste neveneffecten van het huidige afbraakbeleid doordringen bij de politici, bestuurders en ambtenaren.

En om "empathie en verzet"⁵ bij de medeburgers te kweken en op te roepen, zou het goed zijn als de film door iedere burger gezien wordt. Het is niet leuk, men zal er niet vrolijker van worden, maar dat zijn die ruim 1 miljoen WW'ers, bijstandsgerechtigden en andere uitkeringsgerechtigden over het algemeen ook niet. Het is immers wat een beschaafd land kenmerkt: betrokkenheid bij en strijden voor de armen, zieken, gehandicapten en weerlozen.⁶

Onder het Thatcher-bewind heeft Loach het niet makkelijk gehad, want dat bewind wilde de excessen van haar beleid niet onder ogen zien. Films met maatschappelijke thema's zijn moeilijker om te maken en trekken een kleiner publiek. Mensen willen blijkbaar niet geconfronteerd worden met een realiteit, maar eerder meegesleurd worden in een kunstmatige wereld. De werkelijkheid is dat de laatste 40 jaar de armen armer zijn geworden en het sociale stelsel wordt afgebroken.

Het is toch opmerkelijk dat mensen met weinig geld kiezen voor die partijen die hun nog minder geld zullen gaan geven – de verkiezingen in de VS laten dat duidelijk zien. De tijd voor mededogen en solidariteit is aangebroken, dus ik hoop dat de kiezers in maart met verstand stemmen op een partij die de Daniels en Katies echt helpen in plaats van nog verder de vernieling in te helpen! In de Tweede Wereldoorlog heeft Denemarken aangetoond dat (mede-) menselijkheid vergaande positieve gevolgen heeft, dus laten we vooral van de geschiedenis leren.

---

⁴ Een dementor komt uit de Harry Potter-reeks van de Britse schrijfster J.K. Rowling en is een fabelwezen, en na Voldemort één van de ergste personages. Een dementor zuigt alle geluk uit de mensen en omgeving en het enige wat rest na een contact met een dementor, is je allerergste herinnering. Het ergste wat een dementor kan doen, is je kussen en zo je ziel uitzuigen, zodat alleen nog een huls achterblijft.

⁵ Termen komen uit het artikel "De wetenschap leert nu: beschaving is een veel dikkere laag dan gedacht" van Rutger Bregman in De Correspondent.

⁶ Idem.